Trávník

59

Miluše Svobodová

- funkce a typy trávníku
- zásady správného založení
- vhodné travní druhy a směsi
- sečení, hnojení, zavlažování

GRADA

Česká zahrada

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

GRADA®

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Obsah

Úvod 7

1. Význam a typy trávníků 9

2. Morfologické a biologické vlastnosti trav 12
2.1 Odnožování trav 12
2.2 Listy 15
2.3 Kořenová soustava 15
2.4 Vývin trav a trávníku 16

3. Požadavky trav na podmínky prostředí 17
3.1 Orografické poměry 17
3.2 Půdní podmínky 18
3.3 Vodní režim 19
3.4 Teploty 21
3.5 Světlo 21

4. Trávníkářské druhy a odrůdy 23
4.1 Základní trávníkové druhy 23
4.2 Doplňkové druhy 25

5. Zakládání trávníků 29
5.1 Návrh tvaru trávníku a výšková úprava terénu 29
5.2 Složení a vlastnosti půdního profilu trávníku 33
5.3 Materiály pro stavbu půdního profilu 36
5.4 Jak postupovat při přípravě pozemku 38
5.5 Výběr travních druhů a směsí 40
5.6 Složení směsí a výsevky 42
5.7 Úprava osiva 43
5.8 Setí 43
5.9 Jiné způsoby zakládání trávníků 46

6. Ošetřování trávníků 48
6.1 Sečení 48
6.2 Výživa a hnojení trávníků 52

6.3 Závlaha 57
6.4 Mechanické ošetřování trávníků 62
6.5 Přísevy trávníků 68
6.6 Ochrana proti plevelům 70
6.7 Ochrana trávníku proti chorobám 73
6.8 Škůdci trávníků 75

7. Střešní trávníky 77

8. Květnaté trávníky 80

9. Náhrady trávníků 81

Závěr 83

Odpovědi na nejčastější dotazy 83

Literatura 86

Rejstřík 88

Úvod

Ještě v nedávné době, koncem 80. let, patřily trávníky u nás k nejvíce opomíjeným zahradnickým kulturám. Svědčil o tom například pomalý vývoj malé zahradní techniky, její dovoz ze zahraničí prakticky neexistoval. Někteří kutilové si podomácku vyráběli strunové sekačky z motorků z vysavače a koleček od dětských kočárků. Neutěšená situace však byla i v technickém vybavení fotbalových a golfových hřišť, trávníky v parcích byly mnohdy sečeny až v době kvetení trav. Menší podpora byla věnována také šlechtění speciálních trávníkových odrůd trav a osivo odpovídající kvality nebylo na trhu pro malospotřebitele zcela běžné. Od té doby se situace v pěstování trávníků v ČR výrazně změnila. Trh je již několik let nasycen stroji, osivem i odborně-populárními publikacemi českého i zahraničního původu – knihami, časopisy pro zahrádkáře i profesionální pěstitele různého zaměření. Pořádají se pravidelné semináře, kurzy i jednorázové přednášky. Probíhá výuka trávníkářství na některých vysokých i středních školách, které se rovněž věnují konzultační činnosti. Zakládáním a pěstováním trávníků se zabývá mnoho specializovaných firem. V městském i venkovském prostředí lze vidět velmi pěkné a dobře ošetřované trávníky, které plní svou funkci v zahradní architektuře. Je již možné srovnávat kvalitní, průměrný a špatný trávník. Trávníku je postupně, i když ne vždy dost ochotně, přiznáván jeho pravý význam a mnohdy se stává prostředkem reprezentace, součástí „image" firmy, instituce nebo domácího pána.

Předpokladem úspěšného založení a dlouhodobého udržení pěkného trávníku je pochopení jeho významu, znalosti o jeho pěstování, ochota a možnost pěstitele věnovat mu čas i finanční prostředky.

Touto knihou bych chtěla alespoň částečně přispět nejen k tomu, aby drobný pěstitel byl schopen založit si trávník sám a pěstovat jej, ale aby také pochopil, k čemu jej vedou návody, aby věděl, jaké kvality trávníku může v daných podmínkách dosáhnout a co může žádat od zahradnických firem. Aby kladl oprávněné, ale na druhé straně i reálné požadavky, aby nezapomněl, že trávník je živý organismus, že má své potřeby i limitované možnosti a že k tomu, aby rostl nebo regeneroval po poškození, potřebuje mimo pěstitelské zásahy také čas.

Ing. Miluše Svobodová

1. Význam a typy trávníků

Za trávníky považujeme veškeré plochy s převahou trav nebo složené čistě z trav, jež se nepěstují hlavně se záměrem získat píci. Pěstovány jsou za jinými účely, které mohou být velmi rozmanité, a právě tak značně rozmanité jsou i trávníky, způsoby jejich zakládání a ošetřování .

Význam trávníků spočívá v jejich funkci estetické, rekreačně obytné a hygienické. **Funkce estetická** vyplývá z požadavků a představ člověka o jeho obytném prostředí, které má zažity odedávna, ještě z dob, kdy nebudoval žádné zahrady ani hřiště. Kulturní krajina v našich středoevropských oblastech je tvořena partiemi lesů, luk a polí, eventuálně vodními plochami. Taková krajina nám připadá známá a působí na nás uklidňujícím dojmem. Travnaté porosty mezi lesy nebo skupinami dřevin vytvářejí světlejší plochy a změkčují kontury krajiny. Důležitý je určitý poměr plochy, kterou zaujímají dřeviny a plochy luk (cca 2 : 3), neboť příliš velká plocha lesa působí stísňujícím dojmem a příliš velká plocha bez dřevin naopak jako bezútěšná pláň bez stínu a možnosti úkrytu. Parky nebo zahrady, které vytváříme, jsou do určité míry kopií přirozené krajiny v menších rozměrech. Ať už je v parku větší nebo menší podíl stromů v závislosti na jeho účelu a architektonickém slohu, téměř vždycky je spojujícím prvkem mezi záhony květin, skupinami dřevin a stavbami právě trávník. Požadavky na jeho vzhled závisejí na výše zmíněných prvcích, jimž mají dát vyniknout. Plochy trávníku mezi tmavšími skupinami dřevin a lesními porosty se mohou podobat běžné louce, trávníky oddělující pestré záhony květin by měly být stejnoměrně zelené, bez příměsi jiných druhů, zejména pestře kvetoucích.

S funkcí estetickou přímo souvisí **funkce rekreační a obytná**. Estetický vjem napomáhá odpočinku a odreagování. Trávy mají odnožovací uzliny a velké množství listů v přízemní zóně, takže je možno je pravidelně sesekávat na určitou výšku. Po seči rychle obrůstají, po poškození regenerují tvorbou nových výhonků, a proto snášejí sešlapávání a jiné mechanické zatěžování. Jsou tudíž nejvhodnějšími rostlinami pro vytváření „přirozených koberců", tj. trávníků, které nám umožňují pobyt a různé aktivity.

Stavbou trav je dána také mnohostranná **biologicko-hygienická a ekologická funkce trávníků.** Travní porosty např. chrání půdu proti vodní i větrné erozi. Nadzemní části trav tlumí kinetickou energii a nárazovou sílu

dešťových kapek, zpomalují odtok vody a tím snižují vymílací schopnost stékající vody. Zastiňují povrch půdy a snižují tak ztráty půdní vláhy výparem. Zachycují rosu. Kořenový systém trav mechanicky zpevňuje půdní profil tím, že obohacuje půdu o organickou hmotu a zvyšuje její vododržnost. Trávníky na rozdíl od zpevněných ploch umožňují průsak vody do půdy, a snižují proto náklady na budování kanalizace, což je důležité např. u velkých ploch parkovišť, letišť apod. Zároveň tím umožňují doplňování zásob vody pro ostatní rostliny, hlavně dřeviny. Takto zadržená voda v prostředí koluje a činí jej příjemnějším pro pobyt zejména ve městech. Živé rostliny čerpají značné množství vody, kterou dýcháním z velké části opět uvolňují, a tím rovněž zvyšují vzdušnou vlhkost prostředí. Pro představu: na vytvoření 1 g suché biomasy potřebuje rostlina v průměru 500 g vody, kterou vydýchá zpět do vzduchu.

Výparem vody z povrchu listů, případně půdy, je regulován tepelný režim prostředí. Při vyšších teplotách (do 35 °C, tj. dokud samy nezačnou vadnout a zasychat) ochlazují mikroklima. Živé rostliny se nikdy nezahřejí jako asfalt nebo beton. Trávník je proto svou nadzemní i podzemní částí dobrou tepelnou izolací a takto se může velmi účinně uplatnit i na střechách budov, kde omezuje výkyvy teplot v zimě i v létě.

Málokdo si asi uvědomí, že travní porosty snižují prašnost – usedající částice jsou zachycovány listy a na nich kondenzující rosou. Jakožto porézní vrstva redukuje nadzemní i podzemní hmota trav spolu s půdním substrátem také hlučnost prostředí. Kromě toho travnatá plocha produkuje značné množství kyslíku, během roku mnohem déle než například listnaté stromy. V posledních letech je velká pozornost věnována ochraně podzemních i povrchových vod. Trávy pro svůj intenzivní růst spotřebovávají množství živin a tím brání jejich proplavovaní a kontaminaci vody zejména dusíkatými sloučeninami. Trávníky zároveň vytváří prostředí nejen pro člověka, ale i pro množství mikroorganismů a vyšších druhů živočichů – hmyzu, ptáků i savců, kteří do našeho životního prostoru patří.

Všechny funkce trávníku se navzájem prolínají a projevují se v závislosti na jeho kvalitě, zejména jeho kompletnosti, druhovém složení a kvalitě ošetřování. Dobře udržovaný trávník bude mít větší hodnotu estetickou i rekreační. Naopak zanedbaná mezerovitá plocha s pleveli, včas neposečená, může prašnost prostředí zvyšovat, mimo jiné produkcí pylu, který je častou příčinou alergií. Stejně tak protierozní působení travnatých ploch je závislé na hustotě porostu a úniky živin do podzemních vod jsou na

rozdíl od běžné laické představy nižší pod zapojenými porosty s vyrovnanou výživou, než tam, kde se nehnojí vůbec, rostliny živoří a trávník je řídký.

Trávníky lze rozdělit podle účelu a úrovně ošetřování (hnojení, závlaha, frekvence a výška sečení aj.) na intenzivní (okrasné a hřišťové) – pěstované s maximální péčí, a extenzivní – bez závlahy, s minimálním hnojením, sečené nejvýš 2–3krát ročně (krajinné, protierozní aj.).

Okrasné trávníky se uplatňují v parcích, v okolí významných budov, památníků, v předzahrádkách rodinných domků, na střešních zahradách, pietních loučkách hřbitovů aj. Hlavní důraz je kladen na jejich vzhled. Vyžaduje se stejnoměrně sytě zelená barva, jednotná výška porostu kolem 30–40 mm, jednotná textura daná hustotou, tvarem a šířkou listů, jemnost. Okrasně-rekreační trávníky se od nich liší tím, že jsou zároveň používány k pobytu (některé sídlištní, domácí zahrady), musí tedy snášet i určité zatížení.

Do **hřišťových** řadíme trávníky fotbalových, golfových, rugbyových a jiných hřišť, dostihových drah, kynologických cvičišť, sjezdovek, ale také všechny rekreační plochy, pláže a dětská hřiště. Jsou to velmi intenzivně zatěžované plochy, tj. mechanicky poškozované. Vyžadujeme od nich nejen pěkný vzhled, ale i provozuschopnost plochy za různého počasí, značnou odolnost a regenerační schopnost použitých travních druhů a odrůd.

Do **technických** ploch patří trávníky letišť, parkoviště, cesty a jiné plochy z vegetačních prefabrikátů. Jejich hlavním úkolem je splňovat technické požadavky a zajišťovat dostatečnou únosnost terénu za různého počasí. Trávníky kolem komunikací, vodních toků, různé protierozní porosty, ozelenění skládek, výsypek, trávníky sadů a vinic splňují v krajině estetické funkce, ale nežádáme jejich homogenní vzhled, naopak, takové trávníky mají působit přirozeně a mohou obsahovat i jiné druhy bylin, pokud splňují požadavek na dostatečné pokrytí povrchu půdy a její ochrany proti vodní i větrné erozi. Do travnatých ploch, které nemají zemědělské využití, tj. nadzemní biomasa není určena k výživě domácích zvířat, patří i krajinné trávníky přírodních rezervací.